

// Cicle de Cinema i Drets dels Infants

2014-2015

El dret a créixer
en família

25è aniversari de la Convenció
sobre els Drets de l'Infant

Guia didàctica

1r Cicle d'ESO

Material didàctic elaborat per © Teleduca. Educació i Comunicació

El nen de la bicicleta

Jean-Pierre Dardenne i Luc Dardenne

El nen de la bicicleta

Jean-Pierre Dardenne i Luc Dardenne

Guia didàctica per al 1r Cicle d'ESO

1. CICLE DE CINEMA I DRETS DELS INFANTS

1.1. Propòsit i enfocament

Coincidint amb el 25è aniversari de l'aprovació de la Convenció sobre els Drets de l'Infant i donat que 2014 ha estat declarat l'Any Internacional de la Família, dediquem el **Cicle de Cinema i Drets dels Infants (CCDI)** d'enguany a pensar i debatre sobre la importància que té l'entorn familiar en el desenvolupament de l'infant com a persona.

Es tracta de posar en relleu el paper educador de la família –tingui la configuració que tingui–, i la funció primordial que juga d'acompanyament respectuós i d'integració dins de la societat.

De la mà d'aquesta nova edició del CCDI, volem oferir recursos per analitzar tant els drets dels infants com les possibles vulneracions que puguin patir en els espais de convivència familiar. Aquests recursos emanen de la legislació bàsica: Declaració Universal dels Drets Humans, Declaració dels Drets de l'Infant, Convenció sobre els Drets de l'Infant i Carta de Ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona.

Al **primer cicle d'educació secundària** agafem com a punt de partida la pel·lícula ***El nen de la bicicleta***. Aquest film posa l'accent en l'abandonament infantil per part dels progenitors (en aquest cas, del pare), en les controvèrsies dels sistemes d'acolliment que ofereix la societat, i, com a conseqüència, en la manca de resignació i adaptació de l'infant a la nova situació.

El film també aborda la qüestió de l'acolliment familiar: la creació d'un clima de confiança, l'estimació maternal malgrat no haver-hi vincles familiars previs i la construcció d'un entorn idoni per al desenvolupament psicosocial de l'infant.

De nou, el **recorregut pedagògic** que us proposem va de l'aula al cinema, del cinema a l'aula i de l'aula a la vida quotidiana i l'entorn dels nois i les noies. Per facilitar-lo i enriquir-lo, comptem amb el [Bloc](#), on hi ha disponibles els materials de suport pedagògic, les creacions de l'alumnat, la informació de les sessions familiars i eines d'interacció entre tots i totes.

El dret a créixer en família

El nen de la bicicleta

Jean-Pierre Dardenne i Luc Dardenne

Guia didàctica per al 1r Cicle d'ESO

1. CICLE DE CINEMA I DRETS DELS INFANTS

1.2. Objectius pedagògics i competències bàsiques

1. Competència social i ciutadana

- Comprensió de la realitat social en què es viu, cooperació, convivència i exercici de la ciutadania democràtica en una societat plural, així com adopció de compromisos per contribuir en la seva millora.
- Utilització del judici moral per a triar i prendre decisions, i exercir activament i responsablement els drets i deures de la ciutadania.
- Presa de consciència dels valors de l'entorn, avaluar-los i reconstruir-los afectivament i racional per crear progressivament un sistema de valors propi i comportar-se en coherència amb ells en afrontar una decisió o un conflicte.
- Adopció d'una posició personal basada en el respecte a principis o valors universals com els que conté la [Declaració dels Drets Humans](#).

2. Competència d'autonomia i iniciativa personal

- Adquisició de consciència i aplicació d'un conjunt de valors i actituds personals interrelacionades, com la responsabilitat, la perseverança, el coneixement de si mateix/a, la creativitat, l'autocrítica i el control emocional.
- Desenvolupament de l'autoestima i la confiança en si mateix/a per esdevenir un ciutadà o una ciutadana responsables, que estiguin preparats per aprendre al llarg de tota la vida.
- Transformació de les idees en accions, és a dir, proposar-se objectius i planificar i portar a terme projectes col·lectius. Requereix reelaborar els plantejaments previs o elaborar noves idees, buscar solucions i portar-les a la pràctica de forma conjunta.

3. Competència d'aprendre a aprendre

- Adquisició de consciència de les pròpies capacitats (intel·lectuals; emocionals, físiques), i també dels processos i les estratègies necessàries per a desenvolupar-les, així com del que es pot fer amb ajuda d'altres persones o recursos.
- Consecució d'un sentiment de competència personal, que redunda en el desenvolupament de les actituds, la motivació, la confiança en un/a mateix/a i el gust d'aprendre.
- Coneixement de les pròpies potencialitats i carències, traient profit de les primeres i tenint motivació i voluntat per superar les segones des d'una expectativa d'èxit, augmentant progressivament la seguretat per afrontar nous reptes d'aprenentatge.

Valors, coneixements, habilitats socials, expressió, diàleg, etc.

El nen de la bicicleta

Jean-Pierre Dardenne i Luc Dardenne

Guia didàctica per al 1r Cicle d'ESO

1. CICLE DE CINEMA I DRETS DELS INFANTS

1.2. Objectius pedagògics i competències bàsiques

4. Tractament de la informació i competència digital

- Incorporació de diverses habilitats, que van des de l'accés a la informació fins a la seva transmissió, tot usant distints suports, incloent-hi la utilització de les TIC com element essencial per informar-se, aprendre i comunicar-se.
- Cerca, captació, selecció, registre i processament de la informació, amb l'ús de tècniques i estratègies diverses segons la font i els suports que s'utilitzin.
- Obtenció d'un bon domini de tots els llenguatges bàsics i de les seves pautes de decodificació i transferència, així com aplicació escaient dels diferents tipus d'informació, les seves fonts, possibilitats i localització.
- Millora de les destreses relacionades amb el raonament per organitzar la informació, relacionar-la, analitzar-la, sintetitzar-la i fer inferències i deduccions de distint nivell de complexitat; en definitiva, comprendre-la i integrar-la en els esquemes previs de coneixement.

5. Competència comunicativa i lingüística audiovisual

- Adquisició de coneixements i habilitats per saber comunicar oralment, per escrit i amb els llenguatges audiovisuals, fent servir el propi cos i les tecnologies de la comunicació, un ús adequat de diferents suports i tipus de text, i una bona adequació a les diferents funcions que tenen.
- Obertura de camins per interactuar i dialogar amb altres persones de manera adequada i apropar-se a altres cultures; expressar observacions, explicacions, opinions, pensaments, emocions, vivències i

argumentacions; gaudir escoltant, observant, llegint o expressant-se utilitzant recursos lingüístics i no lingüístics; aprofundir en la interpretació i comprensió de la realitat que ens envolta i el món.

- Construcció de coneixements i pensament social crític en el tractament de la informació i el domini dels recursos comunicatius diversos que hi ha a l'abast en la nostra societat, facilitant la comunicació del coneixement i obrint vies per compartir-lo.
- Cerca de solucions creatives que ajudin a superar tota mena d'estereotips i a prendre actituds crítiques davant dels continguts de risc que denigren les persones per motius de gènere, culturals, ètnics o que l'associen a imatges tòpiques que es converteixen en vehicle de segregació o desigualtat.

Competències bàsiques:

1. Competència social i ciutadana
2. Competència d'autonomia i iniciativa personal
3. Competència d'aprendre a aprendre
4. Competència de tractament de la informació i digital
5. Competència comunicativa i lingüística audiovisual

1. CICLE DE CINEMA I DRETS DELS INFANTS

1.3. Drets a treballar

1. Dret de l'infant a no ser abandonat pels progenitors (mare i/o pare) i, si es donés el cas, a trobar un lloc d'acollida que li aportï amor, seguretat i estabilitat per desenvolupar-se.
2. Dret a la protecció de l'infant abandonat per part de l'Estat.
3. Dret a l'acolliment familiar i a l'adopció.
4. Dret a què l'Estat supervisi les condicions d'adopció i el tracte rebut per l'infant.

1.4. Marc legal relacionat

La pel·lícula ***El nen de la bicicleta*** permet treballar amb l'alumnat el marc legal que recull els drets humans i els drets de la infància en la línia que us marquem a continuació:

Declaració dels Drets de l'Infant

Principi 6. L'infant, per al desenvolupament ple i harmoniós de la seva personalitat, necessita amor i comprensió. Sempre que sigui possible, haurà de créixer a l'emparança i sota la responsabilitat dels seus pares i, en qualsevol cas, en un ambient d'afecte i de seguretat moral i material; llevat de circumstàncies excepcionals, l'infant de tendra edat no serà separat de la seva mare.

Principi 7. L'interès superior de l'infant serà el principi que guiarà aquells qui tenen la responsabilitat de la seva educació i orientació; aquesta responsabilitat pertoca abans de tot als seus pares.

[Declaració dels Drets de l'Infant \(completa\)](#)

[Declaració dels Drets de l'Infant \(abreujada\)](#)

Convenció sobre els Drets de l'Infant

Article 3.2. Els estats membres es comprometen a assegurar als infants tota la protecció i atenció necessàries per a llur benestar, tenint en compte els drets i els deures dels seus pares, tutors o altres persones que en tinguin responsabilitat legal (...).

Article 18.1. Els estats membres han d'esmerçar els seus millors esforços a assegurar el reconeixement del principi que el pare i la mare tenen responsabilitats comunes en l'educació i el desenvolupament de l'infant. Els pares o, si falten, els tutors legals tenen la responsabilitat primordial de l'educació i desenvolupament de l'infant. L'ur preocupació fonamental ha de ser l'interès primordial de l'infant.

Article 18.2. Els estats membres han de donar l'ajut oportú als pares, mares i tutors perquè puguin acomplir les seves responsabilitats d'educar l'infant i han d'assegurar la creació d'institucions, equipaments i serveis per a l'atenció dels infants.

Article 20.1. Un infant privat temporalment o permanentment del seu entorn familiar o quan per al seu interès primordial no es pugui permetre que hi romangui té dret a la protecció i l'ajuda especials de l'Estat.

Article 20.2. Els estats membres, d'acord amb les seves legislacions nacionals, han d'assegurar una atenció alternativa a aquest infant.

Article 20.3. Aquesta atenció pot comprendre, entre d'altres, l'acolliment familiar, la *kafala* de la llei islàmica, l'adopció o, si fos necessari, la col·locació en institucions apropiades per a l'atenció de l'infant. (...) És desitjable que l'infant continuï la seva educació en el seu propi medi ètnic, religiós, cultural i lingüístic.

25 anys de la Convenció sobre els Drets de l'Infant (1989-2014)

El nen de la bicicleta

Jean-Pierre Dardenne i Luc Dardenne

Guia didàctica per al 1r Cicle d'ESO

1. CICLE DE CINEMA I DRETS DELS INFANTS

1.4. Marc legal relacionat

Article 21. Els estats membres que reconeixen o permeten l'adopció han d'assegurar que la consideració principal sigui l'interès primordial de l'infant i:

Article 21.1. Han de vetllar perquè l'adopció de l'infant només sigui autoritzada per les autoritats competents, les quals han de determinar, d'acord amb la llei i les normatives aplicables, i tota la informació pertinent i fidedigna, que l'adopció es pot permetre en vista de la situació jurídica de l'infant en relació amb els seus pares, parents o tutors legals, i que, si n'és un requisit, les persones implicades hagin donat el consentiment informat per a l'adopció amb tot l'assessorament que pugui ser necessari.

Article 25. Els estats membres reconeixen el dret de l'infant que ha estat internat o bé col·locat en una família d'acolliment per les autoritats competents, amb la finalitat d'atendre, protegir o tractar la seva salut física o mental, a una revisió periòdica del tractament que rep i totes les altres circumstàncies rellevants en aquest internament o acolliment familiar.

[Convenció sobre els Drets de l'Infant \(completa\)](#)

[Convenció sobre els Drets de l'Infant \(resumida\)](#)

Carta de Ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona

Article 13. Vida personal i familiar

2. L'Ajuntament de Barcelona ha de posar a l'abast de les famílies els instruments i recursos necessaris perquè desenvolupin el paper d'unitat bàsica de la societat i nucli socialitzador i protector dels menors, amb especial atenció a les situacions familiars específiques, com ara aquelles que tenen un malalt o una persona d'edat avançada al seu càrrec, les famílies nombroses o aquelles de caràcter monoparental.

[Carta de Ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona \(completa\)](#)

[Carta de Ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona \(lectura fàcil\)](#)

1. Dret de l'infant a no ser abandonat pels progenitors (mare i/o pare), i sinó a una acollida amb amor, seguretat i estabilitat.
2. Dret a la protecció estatal de l'infant abandonat.
3. Dret a l'acolliment familiar i a l'adopció.
4. Dret a què l'estat supervisi les condicions d'adopció i el tracte rebut per l'infant.

El nen de la bicicleta

Jean-Pierre Dardenne i Luc Dardenne

Guia didàctica per al 1r Cicle d'ESO

2. LA PEL·LÍCULA

2.1. Fitxa tècnica breu

Títol: *El nen de la bicicleta*

Títol original: *Le gamin au vélo*

Directors i guionistes: Jean-Pierre Dardenne i Luc Dardenne

Actors i actrius principals: Cécile De France, Thomas Doret, Jérémie Renier, Fabrizio Rongione, Egon Di Mateo, Olivier Gourmet

Bèlgica

Any d'estrena: 2011

Durada: 87 minuts

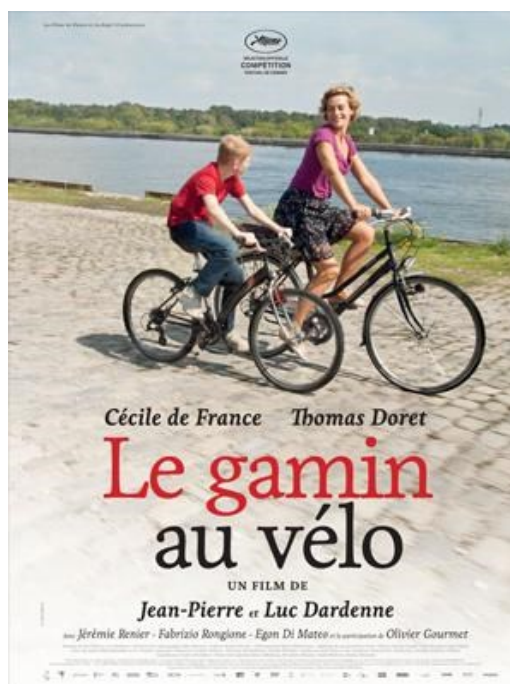
Versió catalana

2.2. Sinopsi de l'argument

En Cyril és un nen d'onze anys que viu en una casa d'acollida des que l'hi va deixar el seu pare, en principi, de manera temporal. Té l'esperança que algun dia el vingui a buscar i també de recuperar la seva estimada bicicleta. Però això mai no passa i, a poc a poc, s'acaba adonant que el pare l'ha abandonat. Un dia decideix sortir a buscar-lo tot sol i, inesperadament, topa amb una perruquera, la Samantha, que de seguida s'interessa per en Cyril. Després d'aconseguir recuperar la bicicleta del nen, aquesta dona jove comença fins i tot a acollir-lo els caps de setmana. L'adaptació d'en Cyril a la nova vida no serà fàcil. El patiment que arrossega el fa entrar en força conflictes.

[Tràiler \(original, subtitulat al castellà\)](#)

El nen de la bicicleta

Jean-Pierre Dardenne i Luc Dardenne

Guia didàctica per al 1r Cicle d'ESO

2. LA PEL·LÍCULA

2.3. Conflictes i personatges en relació als valors a treballar

Els valors que ressalta la pel·lícula són molt evidents:

- El nen i protagonista de la pel·lícula demanda l'amor, la responsabilitat i la protecció paterna com a necessitat inalienable per trobar harmonia i felicitat. La bicicleta esdevé per a en Cyril un símbol que intenta recuperar i preservar a qualsevol preu perquè és l'únic nexa d'unió amb el pare absent.
- La dona jove amb qui en Cyril topa per casualitat i que se n'acaba fent càrrec encarna els valors més positius del film: comprensió, responsabilitat, compromís, amor, confiança, paciència, generositat... Obre al nen una escletxa d'esperança.
- Les institucions públiques compleixen el seu paper social i educatiu, tal i com s'indica als textos legals sobre els drets humans i de la infància. A la casa d'acollida, el nen és ben tractat. Es preocupen per ell quan decideix escapar-se i li faciliten l'acollida dels caps de setmana a casa de la Samantha. El criteri dominant és el de donar prioritat a l'interès de l'infant.
- En canvi, en tot moment i d'una manera gairebé absoluta, el pare incompleix les responsabilitats que té vers en Cyril, el seu fill. Mostra una incomprensió total i una gran insensibilitat davant les necessitats afectives de l'infant, i també una covardia enorme, en no ser capaç ni tan sols de comunicar-li-ho amb franquesa.
- La recerca i gran necessitat d'afecte que té en Cyril fan que molt sovint s'expressi amb ràbia, actuï amb fredor i es deixi portar per l'odi. La seva situació de desemparança el fa ser molt vulnerable i sentir molt fràgil. Arriba fins i tot al punt de no reconèixer l'esforç de les persones que el volen ajudar. Va tan perdut que acaba acceptant les propostes delictives d'un noi de carrer i, fins i tot, d'actuar de manera violenta contra qui més l'estima.

Aquest film que ens acostava als problemes d'una societat desestructurada i en plena crisi de valors. Ho fa en base a la microhistòria d'un nen de gairebé 12 anys abandonat pel seu pare en un internat però que aconsegueix escapar-se d'allà a la cerca d'estimació de manera urgent. Al llarg de la pel·lícula, el protagonista viu un procés d'adaptació gens fàcil que el fa transitar del rebuig que rep per part de la figura paterna als braços oberts de la seva nova mare.

El nen de la bicicleta

Jean-Pierre Dardenne i Luc Dardenne

Guia didàctica per al 1r Cicle d'ESO

2. LA PEL·LÍCULA

2.4. Qüestions a observar per a una millor comprensió de la pel·lícula

Elements contextuais:

Els germans Jean-Pierre (1951) i Luc (1954) Dardenne han anat elaborant una obra cinematogràfica de gran coherència centrada en el cinema social i d'autor.

Aquests dos cineastes han viscut i treballat sempre a la vila industrial de Seraing, a la província belga de Lieja. Totes les seves històries filmiques transcorren en aquesta zona, en ambients de classes populars i famílies treballadores, sovint en situació de marginació social. Les seves pel·lícules tenen un caràcter naturalista molt marcat. Aquest estil, en part, és heretge dels primers treballs que van fer en el camp del documental i molt coherent amb el seu compromís polític.

La seva obra se centra en tres conflictes principals: entre pares i fills, entre una societat en descomposició i una joventut extraviada, i entre un món explotador i les seves víctimes. Els i les protagonistes dels seus films acostumen a ser joves que es troben als marges de la societat i es mouen a la recerca desesperada de la superació de les seves mancances afectives i/o materials.

Els Dardenne (també autors dels guions) s'abstenen sempre de jutjar els seus personatges i els mostren amb un distanciament força fred. Els fan capaços d'allò millor (solidaritat, abnegació) i d'allò pitjor (traïció, crueltat, actuacions delictives, etc.) en una cerca constant de la veritat humana, fins i tot si aquesta és negativa.

Aquests directors també defugen la interpretació psicològica dels seus personatges i no tenen cap interès en mostrar-ne llurs motivacions.

Malgrat la duresa i cruesa de les històries que relaten, algunes pel·lícules (com ***El nen de la bicicleta***) tenen un desenllaç esperançador. En aquest film, hi proposen la necessitat de recuperar el compromís amb la societat, rebutjar l'espiral d'individualisme i delinqüència, i tornar a la família com a nucli fonamental des del qual reconstruir els vincles socials.

Cinema social i d'autor

El nen de la bicicleta

Jean-Pierre Dardenne i Luc Dardenne

Guia didàctica per al 1r Cicle d'ESO

2. LA PEL·LÍCULA

2.4. Qüestions a observar per a una millor comprensió de la pel·lícula

Elements narratius:

El guió d'*El nen de la bicicleta* segueix una estructura narrativa i temàtica inspirada en els contes de fades i els mites universals: la fugida constant del nen a la cerca de l'amor del seu pare és una variant del típic viatge iniciàtic de les narracions mítiques. La Samantha fa les funcions de fada protectora que satisfà els dèficits afectius del nen i el protegeix dels perills que l'envolten. Seguint els cànons del relat mític, el protagonista cau en aquests perills però finalment té una segona oportunitat: una *resurrecció* que, en aquest cas, es pot visualitzar quasi literalment en la pel·lícula.

Precisament l'escena d'aquesta *resurrecció* planteja un dels conflictes més interessants a debatre: el pare del noi que provoca l'accident d'en Cyril dona un consell al seu fill i posa en qüestió el sentit del paper protector dels progenitors.

Pel que fa a la direcció, el film té un típic estil *dardenne*. Això es tradueix en l'aprofitament d'entorns reals sense cap tipus d'adequació, l'ús de la il·luminació real de cada ambient, l'opció per plans d'acció llargs (per evitar l'artificialitat del muntatge), i la implicació d'actors i actrius no professionals (en aquest film, excepte la dona jove que acull el protagonista). També destaca un rodatge amb la càmera a

l'espatlla per reforçar el moviment constant dels personatges i la sensació de neguit, tensió i inseguretat (especialment d'en Cyril). Altres característiques són: moments de silencis i d'inexpressivitat (com a la vida real), i absència de música externa a la pel·lícula (tot i que en aquesta pel·lícula, com a raresa, inclouen un passatge de música clàssica breu, però evitant qualsevol dramatisme). Tot plegat contribueix a presentar la història d'una manera molt realista, amb una sensació d'autenticitat i de versemblança quasi documental, com a la resta de la seva obra.

Destaquem el [pla-seqüència](#) on apareix el nen tornant de nit amb la bicicleta, després del darrer rebuig del seu pare. Aquesta escena va ser seleccionada com la millor de tot el cinema de l'any 2011 pel web de crítica cinematogràfica *La Butaca Azul*.

La música que sona en alguns moments de la pel·lícula és l'inici del Segon moviment del concert per a piano *Emperador* de Beethoven. El fragment no sona amb ànim dramàtic ni transcendental sinó com a música incompleta que precisament transmet les mancances afectives del personatge.

El nen de la bicicleta

Jean-Pierre Dardenne i Luc Dardenne

Guia didàctica per al 1r Cicle d'ESO

2. LA PEL·LÍCULA

2.5. Informacions d'interès sobre la pel·lícula

A més de directors, els germans Dardenne són també guionistes i productors de les seves pel·lícules. D'aquesta manera, s'asseguren el control total sobre l'acabat.

Des de la seva productora **Les films du fleuve**, també coprodueixen pel·lícules d'altres autors en sintonia amb els seus principis ètics i estètics, com ara els mestres Ken Loach o Costa Gavras o joves revelacions com per exemple el romanès Cristian Mungiu, premiat més d'un cop al Festival de Cannes.

De manera excepcional, els Dardenne van comptar en aquest film amb una famosa actriu belga, Cécile de France. Però, segons explica ella mateixa, els directors van fer tot el possible per neutralitzar els seus hàbits:

Em vaig haver d'oblidar del meu ego. Amb els germans Dardenne has de deixar de banda totes aquestes tonteries. Oblida't de la sacrosanta 'interpretació d'actriu'! Els belgues rebutgen el 'glamour'. Diuen: "No al star system! Allò que compta és la història!"

No els agraden les explicacions psicològiques. La Samantha és bona, lluminosa, però els germans Dardenne em van deixar molt clar que no m'havia de passar amb el sucre.

Em van dir que la meua feina consistia a representar a una dona que és una barreja de força i dolçor, amb unes motivacions que romanen ocultes.

Els actors i les actrius sempre volem defensar els nostres personatges, treure'ls el màxim profit. Jo hagués fet que el personatge de la Samantha fos més dolç. En els assajos els germans Dardenne em van ajudar a controlar el vessant maternal. Havia de ser més neutral...

Els germans Dardenne són dels pocs realitzadors que han rebut dos cops la Palma d'Or del Festival de Cannes (amb **Rosetta** l'any 1999 i **El nen**, el 2005)

El nen de la bicicleta va rebre el Gran Premi del Jurat del Festival de Cannes de 2011 i el Premi al millor guió dels Premis del Cinema Europeu.

3. PROPOSTA PEDAGÒGICA

3.1. Plantejament general

La seqüència didàctica que proposem al voltant de la pel·lícula ***El nen de la bicicleta*** es conforma de cinc moments educatius complementaris:

- Activitat prèvia a l'aula (1 hora)
- Anada al cinema per participar a la sessió de projecció
- Activitat de creació a l'aula (entre 1 hora i 6 hores, com a màxim)
- Acció de compartir al [Bloc](#) les creacions de cada grup classe
- Possibles interaccions de l'alumnat a casa, amb la comunitat educativa i l'entorn

Per encertar el camí, suggerim dues possibilitats d'activitat d'aula (1 hora): una de sociograma i una altra de debat i comentari de notícies al voltant del tema d'aquest curs, ***El dret a créixer en família***. Així podeu triar la que més us convingui o bé idear-ne una altra. Cap al final de la sessió, serà convenient explicar breument ***El nen de la bicicleta*** i els drets dels infants que s'hi aborden.

Així es pot preparar l'anada al cinema i decidir com compartir amb la resta de centres educatius les qüestions que hagin sorgit en aquesta sessió prèvia a l'aula. Un cop a la sala, hem previst una posada en comú per part de tots els grups classe participants a cada sessió.

Després d'assistir a la projecció, la proposta és que cada grup classe realitzi una activitat de creació a l'aula, per anar més enllà en el treball dels drets dels infants i aprofundir en les qüestions que hagi despertat la pel·lícula i la posada en comú.

Hem buscat una activitat que, segons com s'enfoqui, pugui abastar una sola sessió d'1 hora de classe o bé assolir un tractament més transversal en el currículum i es desplegui al llarg d'un màxim de 6 hores lectives. Us proposem organitzar l'alumnat en petits grups. Cadascun pot treballar un dels drets dels infants que s'hagi abordat a partir del film i, per aprofundir-hi, crear un rap del qual primer poden escriure la lletra i després enregistrar-lo en format sonor o audiovisual.

Un cop finalitzada l'activitat creativa, ens feu arribar els resultats i els publicarem al [Bloc del Cicle de Cinema i Drets dels Infants](#). Per acabar, us suggerim algunes possibles petites accions a dur a terme en l'àmbit familiar, amb la intenció de connectar tot allò après i debatut amb la vida quotidiana i l'entorn.

Tot seguit us proposem com portar a terme les activitats a l'aula. Durant tot el procés, aniria bé que comptéssiu amb el [Bloc](#) com a espai de consulta, ampliació d'informació i interacció amb la resta de centres educatius participants.

Proposta pedagògica amb cinc espais educatius complementaris:

1. Aula i escola
2. Sala de cinema
3. Aula i escola
4. Bloc i ciutat
5. Famílies i entorn

www.cinemadretsinfants.org

3. PROPOSTA PEDAGÒGICA

3.2. Per anar al cinema

Abans d'anar al cinema amb el vostre grup classe, us suggerim portar a terme una activitat a l'aula d'una hora de durada. Us proposem dos enfocaments per triar el que més us convingui o bé idear-ne un altre:

1. Elaboració d'un sociograma

Convé començar presentant l'activitat i distribuint el grup de classe en cinc o sis equips el més homogenis i adequats possible per al treball conjunt (5').

Cada subgrup escull una de les tres possibles qüestions a treballar amb el seu [sociograma](#), mirant d'abordar-la de la forma més completa i complexa que els sigui possible:

- a) Com afecta la situació social i econòmica de les famílies a l'hora de fer-se càrrec dels fills/es?
- b) Per què és tan complicada la conciliació de la vida laboral i familiar?
- c) Quina és la necessitat que té un noi o noia de la vostra edat de comptar amb el punt de vista i el suport del pare i/o la mare?

Un cop triada la qüestió, cada equip disposarà d'una estona per debatre-la en petit grup i adoptar un posicionament comú (10').

En base a les opinions consensuades, cada equip elaborarà (en un full DIN-A3) un [esquema](#) que reculli tots els actors socials en joc del barri o la ciutat (posant en el centre el que és el motiu de la investigació), miri d'ordenar-los segons la importància que tenen i serveixi per establir els tipus de relacions que es donen entre els agents contemplats (20').

Estaria bé organitzar una posada en comú, on cada equip faci una presentació breu del seu esquema i el comparteixi amb el grup classe (10').

Amb el recull d'idees de la posada en comú, es pot estructurar el contingut de l'aportació que farà cada grup classe a la sala de cinema. Per tant, cal seleccionar dos portaveus, preferiblement un noi i una noia (10').

Al final de la sessió, el professorat pot presentar la sinopsi i el [tràiler](#) de la pel·lícula **El nen de la bicicleta** (5').

2. Debat i creació d'un joc de rols

L'activitat s'inicia amb una pluja d'idees sobre les concepcions prèvies de l'alumnat al voltant d'alguns dels temes centrals de la pel·lícula **El nen de la bicicleta**:

- a) En quines situacions us sentiu compresos o incompresos per part del pare i/o la mare? I en quines poc tinguts en compte? Per què?
- b) Quines solucions proposaríeu per millorar el diàleg i la comunicació a casa?
- c) Quines causes externes a la llar destorben la vida familiar?
- d) Què es podria fer per evitar que nois o noies de la vostra edat es trobin en una situació de desemparança?

S'aconsella anar recollint a la pissarra tot el que surti. Per exemple, va bé que ho faci un/a alumne/a diferent cada cop que s'obri un tema. Convé apuntar almenys una aportació de cada alumne/a (10').

Entre tot el que s'hagi recollit i encara amb el gran grup, és convenient fer una pausa per agrupar les aportacions per temes (5').

Tot seguit, arriba el moment d'organitzar el grup classe en cinc o sis equips el més homogenis i adequats possible per al treball conjunt. Cada subgrup tria un dels temes que hagi sortit de la pluja d'idees i se centrarà a desenvolupar-lo (10').

El nen de la bicicleta

Jean-Pierre Dardenne i Luc Dardenne

Guia didàctica per al 1r Cicle d'ESO

3. PROPOSTA PEDAGÒGICA

3.2. Per anar al cinema

Quan cada equip ja té clar quina temàtica vol treballar, el professorat els proposa que ara s'inventin un personatge (un noi o una noia) que estigui patint aquella situació. Han de fer-ho comptant amb idees de tots i totes. Per crear aquest personatge primer hauran de definir en quina situació es troba actualment i després a quin repte s'enfronta. D'aquesta manera serà com cada subgrup definirà un rol i entre tots dissenyaran un joc de rols (20').

Per enllestir l'activitat, convé fer una posada en comú dels rols creats per part de tots els equips. Aquesta pot servir per estructurar el contingut de l'aportació que farà cada grup classe a la sala de cinema. Per tant, cal seleccionar dos portaveus, preferiblement un noi i una noia (10').

Al final de la sessió, el professorat pot presentar la sinopsi i el [tràiler](#) del film **El nen de la bicicleta** (5').

L'objectiu tant d'una opció com de l'altra és situar el context de la pel·lícula i els drets a treballar, per preparar l'anada al cinema entre tots i totes. Així mateix, és una bona oportunitat per extreure els elements claus que, en veu de dos portaveus, cada grup classe aportarà a la posada en comú que organitzarem a la sala abans i després del film.

3.3. Del cinema a l'aula

El dret a créixer en família

Després d'anar a veure el film, proposem portar a terme una activitat de creació a l'aula que es basa en subdividir el grup classe en quatre equips de treball. El punt de partida és que cada subgrup triï i se centri en un dels drets dels infants que han sortit reflectits a **El nen de la bicicleta**:

1. Dret al no abandonament per part dels progenitors (mare i pare) i, si es donés el cas, a trobar un lloc d'acollida que li aportï amor, seguretat i estabilitat per desenvolupar-se.
2. Dret a la protecció de l'infant abandonat per part de l'Estat.
3. Dret a l'acolliment familiar i a l'adopció.
4. Dret a què l'Estat supervisi les condicions d'adopció i el tracte rebut per l'infant.

Us suggerim que cada equip acabi plasmant la defensa del seu dret en forma de rap, amb la idea que primer n'escriguin la lletra i després puguin enregistrar-lo en un suport sonor o bé audiovisual.

Un cop han triat en quin dret es volen centrar, anirà bé que cada grup miri de traslladar-hi algunes de les escenes de la pel·lícula **El nen de la bicicleta**. Aquesta relació els ajudarà a concebre situacions que vulguin reflectir en la seva creació final en forma de rap.

Tot seguit, cada equip farà una immersió en el significat del dret dels infants escollit i pensarà amb quines estrofes de cançó pot explicar-lo. Quan tenen dissenyada la seqüència del rap, arriba el moment que cada grup se centri en l'escriptura de la lletra, la definició del ritme i, al final, l'organització de l'enregistrament, bé sigui en suport sonor o audiovisual.

3. PROPOSTA PEDAGÒGICA

3.3. Del cinema a l'aula

Es pot optar per presentar el text dels raps en un full DIN-A4 o cartolina o bé directament en un arxiu pdf, acompanyat o no d'elements gràfics que l'omplin de sentit. Si són en suport paper, caldrà fotografar-los o escanejar-los abans de compartir-los al [Bloc](#).

Per a l'enregistrament de cada rap en suport sonor o audiovisual és possible fer servir algun dispositiu mòbil que sigui molt accessible. La gravació anirà bé plantejar-la en fals directe, sense interrupcions.

Amb la creació d'un rap, s'ofereix a l'alumnat la possibilitat de treballar de forma creativa els drets dels infants i el film, així com aprofundir en el debat generat a l'aula abans d'anar al cinema i també a la sala de projecció amb la resta de centres educatius.

És possible desenvolupar aquesta activitat en una sola sessió d'una hora de classe si prèviament s'organitzen els equips, es tria quin dret tracta cadascun i s'orienten els temes amb les qüestions sorgides en el visionat del film i les posades en comú prèvia i posterior. Aleshores es pot dedicar la meitat de la sessió a què els quatre subgrups, en paral·lel, escriguin la lletra del seu rap, i l'altra meitat a preparar i elaborar la peça d'àudio o de vídeo.

Ara bé, si és possible, recomanem que l'activitat de creació a l'aula agafi un tractament més transversal al currículum i es pugui desplegar en diverses sessions.

La durada ideal és entre un mínim de tres i un màxim de sis hores lectives. Així es dona pes als drets a treballar i l'anàlisi del film, la reflexió individual i col·lectiva, l'elaboració i la posada en comú de les creacions en grup, i la recollida d'idees al llarg de tot el procés.

Una possible seqüència didàctica del desplegament més minuciós de l'activitat seria:

- Definició dels subgrups i distribució de tasques. Explicació de l'activitat de crear un rap i enregistrar-lo. Tria i immersió de cada equip en el dret dels infants que vol explorar. Exercici de relacionar escenes de la pel·lícula **El nen de la bicicleta** amb les situacions o qüestions a tractar (1 hora).
- Per equips treballant en paral·lel, reflexió en grup i també individual per crear un punt de vista sobre el dret escollit. Pluja d'idees i presa de decisions sobre com es pot enfocar cada una de les estrofes amb la idea d'explicar aquell dret. Debat i disseny de la seqüència del relat de cada rap (1 hora).
- Escriptura col·lectiva de les diverses estrofes del rap en petit grup, buscant incorporar-hi aportacions de tots i totes. Definició de la base musical i/o el ritme del rap. Assajos per a la interpretació del rap. Retocs de lletra i de ritme (1 a 2 hores).
- Preparació de l'enregistrament de cada rap, bé sigui en un suport sonor o audiovisual. Definició del rol de cadascú i demanda de suport a un altre grup, si fos necessari. Assajos previs a la gravació. Procés d'enregistrament (en format àudio o vídeo), en fals directe, de tots els raps de manera que pugui servir com una posada en comú (1 a 2 hores).

**Activitat: El dret a créixer
en família**

El nen de la bicicleta

Jean-Pierre Dardenne i Luc Dardenne

Guia didàctica per al 1r Cicle d'ESO

3. PROPOSTA PEDAGÒGICA

3.4. De l'aula al món

Un cop realitzada l'activitat de creació a l'aula i enviats els resultats per publicar-los al [Bloc del Cicle de Cinema i Drets dels Infants](#), us suggerim alguna petita acció per portar a terme en col·laboració amb les famílies del vostre alumnat. L'objectiu és connectar els aprenentatges i l'experiència viscuda amb la vida quotidiana i la immersió en l'entorn.

1. Cercar i portar a classe informacions referides als drets dels infants treballats, extretes de la premsa o Internet.
2. Aportar un parell d'idees comentades a casa sobre què s'aporten els dos protagonistes d'**El nen de la bicicleta** (Cyril i Samantha) l'un a l'altra i per què formen una família.
3. Compartir a l'aula llibres de la biblioteca de casa o bé altres pel·lícules que tinguin alguna relació amb el film o la temàtica **El dret a créixer en família**.

Si és possible, us aconsellem que visiteu amb l'alumnat l'apartat [Creacions escolars del Bloc](#) i proposeu a les famílies entrar-hi. Així podreu veure com hi hem publicat els vostres treballs. També podreu conèixer les creacions de les altres escoles.

3.5. Recull de creacions escolars

Un cop finalitzada l'activitat creativa a l'aula, cada grup classe ens podrà fer arribar les creacions dels seus subgrups de treball per e-mail, Dropbox, WeTransfer o similar. Així anirem organitzant els resultats aportats per part de cada escola i els compartirem al [Bloc del Cicle de Cinema i Drets dels Infants](#).

Des de l'apartat [Creacions escolars](#) podreu accedir tant als vostres treballs de creació com als de la resta de centres participants, que estaran organitzats per nivells educatius.

Per a qualsevol dubte, podeu contactar-nos a teleduca@teleduca.org o bé al telèfon 93 450 98 26.

3.6. Qüestionari d'avaluació per al professorat

Quan ja hàgiu portat a terme amb l'alumnat totes les passes de la seqüència didàctica plantejada, us farem arribar per correu electrònic un qüestionari d'avaluació del Cicle de Cinema i Drets dels Infants que podreu omplir directament en línia.

Per a qualsevol dubte, podeu contactar-nos a teleduca@teleduca.org o bé al telèfon 93 450 98 26.

Us agraïm la vostra col·laboració en acompanyar el treball reflexiu i creatiu dels drets dels infants als centres escolars i esperem les vostres aportacions per anar millorant aquesta activitat any rere any.

Visites a l'apartat [Creacions escolars del Bloc](#)

El nen de la bicicleta

Jean-Pierre Dardenne i Luc Dardenne

Guia didàctica per al 1r Cicle d'ESO

4. MATERIAL COMPLEMENTARI

4.1. Enllaços d'interès

Podeu trobar més informació a:

[Bloc del Cicle de Cinema i Drets dels Infants](#)

Textos legislatius al web de Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona:

- [Llistat de textos de referència](#)
- [Documents de lectura fàcil](#)

Altres:

- [Barcelona és família](#)
- [Secció de vídeos del web](#)
- [L'aprenentatge i l'educació](#)
- [La confiança](#)

[Una escola amb drets](#)

[Informació completa de la pel·lícula *El nen de la bicicleta*](#) (en francès)

[Entrevista amb els germans Dardenne](#), al voltant de la seva obra i aquest film

[Masterclass de Jean-Pierre i Luc Dardenne](#) a Buenos Aires

[Cinema 3](#): sobre l'última estrena dardenne

4.2. Bibliografia i filmografia

Alapont, P. (2007). *En la línia dels tres punts*.

Barcelona: Baula

Anguera, M. (2009). *No fotis, Marta!* Barcelona: La Galera

Dickinson, P. (2006). *Un barco de regalo*. Barcelona: Salamandra

Ibáñez, A. (2005). *El parque prohibido*. Barcelona: Montena

Lienas, G. (2009). *Així és la vida, Carlota*. Barcelona: Estrella Polar

Mankell, H. (2007). *El noi que dormia a la neu*. Barcelona: Columna

Martínez, A. (1999). *Exercir de fill, no gens fàcil*. La Pobla Llarga: Edicions 96

Oz, A. (2003). *La bicicleta d'en Sumkhi*. Barcelona: Cruïlla

Adiós mamá. Klaus Härö (dir). Finlàndia, 2005
Billy Elliot. Stephen Daldry (dir.). Regne Unit, 2000

Evelyn. Bruce Beresford (dir.). Irlanda, 2003

Els 400 cops. François Truffaut (dir). França, 1959

Oriente es Oriente. Damien O'Donnell (dir.). Gran Bretanya, 1999

Crèdits

Guia realitzada per:
Carme Mayugo i Oriol Porta
Teleduca. Educació i Comunicació SCP
teleduca@teleduca.org
93 4509826

